**ציונים**

**שלא יוסיפו.** סס. **ו נכרי שקצר.** תו"כ פ"ק דפ' קדושים. מיי' סס הל"ט.

**ראשון לציון**

ה [תוי"ט ד"ה] **מכל אומן כו'** מרגוס ירושלמי מתנה ריסכון. במרגוס שלפנינו ליתא מתנה סס פסוק ט' פתח שדך מרגוס ירושלמי מומן מומחי לתת מתקליכון וכן מרגוס יונתן מומנן מדע:

**תוספות אנשי שם**

מפ' כשמואל לפי שהוא ממונע. ומ"מ בחבור פי' ג' עתים כפי' הערוך ולפ' ידעתי לו דמיון (ש"ל). ורש"י כיעתים בפסוק כמלונה בתקסה שתרגומו בתקסיין בתר לחבעיותו. פי' לחתר שלקטוהו והוא ל' מקנה ג' תבעות ביום. ע"כ. ופי' זה נכון שענינו לקיטה בתפוח מתפוח (רמ"ז): בר"ב ד"ה **ובמנחה כו' שאין מגיעים כו'.** הך מנחה גדולה קטנה דלעיל מנחה גדולה היא מעט אחר חצות ול"ל שלא הזקנים מתחילים ללך אחר חצות. דלפי קודם לכן ואעפ"כ אין מגיעים לשדה עד המנחה אין יכולו בלילה לעיר (ש"ל): תוי"ט ד"ה **היו כו' ע"ש הפעולה כו'.** אם נקלע המ"ס בפתח על מסקל מפקידים ר"ל היו גוזמים לעייס ללקט אלא שהוא כפל אעפ"כ תנן ונותנין פאה. וכאלה לעיל לקט דוקא נקט על הלקט הטוב שהיו העייס הולכים אחריהם בכל אומן ולוקטים הלקט ובסוף כל אומן לוקחים הפאה. וזה יקל ויטב לעייס (רמ"ז): ד"ה **על החבל כו' בסופה כו'.** ר"ל בסוף השדה שהחבל היו קושרין לראשו השדה והפאה היו מניחין לאורך השדה וזה ק"ס שהזכירוס לפנס כיון שעשו כדין שנתנו פאה בסוף השדה רק שלא היו מחתיכין עד שיקלטו כל השדה רק הלקט השדה לשורות אחר לחבס וכרכן מחתה השדה בחבל ואח"כ חתכו הלקט ונתנו פאה בסוף כל שורה ולכך נמי לא אמר מכל חבל וחבל דלא סוי ממש שבסוף כל חבל נתנו פאה וה אסור לכתחלה דהוי בחמשה שדה: ד"ה **מכל כו' וטעמא כו'.** אין טעם זה לפנס שאם בשאר יפסידו מינוקות וחקנים וכן על"ז בשאר הזמנים אם לא שנאמר שכיון שהיו מלקטין מכל

המינוקות שדרכן לנתת בחנות וכו' שבשחרית ומנחה יתנים. הר"ש]: **היו מלקטין.** על סס הפעולה הנעשת שהיא לקיטת העייס. קורא לקוצרים מלקטים. ולשון הר"ב נד"ה ובחנות וכו' ללקוט פאה. וכן לשון הר"ש הנה השמילו לפאה סס לקט.

ועיין ריס פ"ח: **על החבל.** לשון הר"ב ומניחין פאה לכל החבל. וכן לשון הר"ש וכלומר ומניחין פאה בסופה על כל החבל: **מכל אומן ואומן.** לשון הר"ב כלומר מכל שורה ושורה. והוא לשון הר"ש ופירש רבינו ז"ל בגור מריה פרשת דברים לפי שהשורה משוכה בשוה וזה חומנות נקראת חומן ע"כ. [אבל לאה זה מנאתי עכשיו בפירוש הר"ל שכתב (ויקרא יט) פאת ראשיכס תרגוס ירושלי' ממנה ריסכון]. ומ"ש הר"ב ועל זה מזכירין חותן לשבח. ירושלמי. וטעמא נראה שיוכלו העייס לקחת מכל חומן וחומן ולא יטרחו להמתין ולפתוח לימתי יניח הפאה. ודבר הלמד מעניו הוא דריש"ת דמתני' דזמנים הקבועים ללקיטת פאה ממניח. ועוד בירושלמי אבל מזכירין חותן לגנאי שלא היו נותנים חלק אחד ממאה ותנן לא יפחות משבשה גפ"ק: **ו עובד כוכבים שקצר וכו' פטור.** מ"ש הר"ב ובקלרכס פרט וכו' וגבי שכחה כתיב כי תקצור קצירך ושכחת עומר, מכאן למדנו נכרי שקצר לכשקלוה נכריס, וגבי שכחה כתיב (דברים כ"ד) כי תקצור קצירך ושכחת עומר, מכאן למדנו נכרי שקצר מגיעים לשדה עד שעת המנחה: **שלא יפחתו.** משלש עתים הללו. והלכה שאין נותנין פחות חלק משלש עתים הללו, אין פותחין מהן ואין מוסיפין עליהם: **של בית נמר.** שם מקום כלכתיב (במדבר ל"ג) ואת בית נמרה. קוצרים חבל בגד הקמה וקוצרים והולכים עד שיכלה החבל ומניחים פחה לכל החבל ומוחרים וקוצרים ומניחים פחה, והיינו מכל חומן וחומן, כלומר מכל שורה ושורה, ועל זה מזכירין חותן לשבח: **ו נכרי שקצר את שדהו וכו'.** לכתיב גבי לקט ופחה ובקלרכס פרט

**פירוש המשניות להרמב"ם**

בשביל הנערים הקטנים שהם ישנים בבקר ויתהלכו לאטם עד חצות היום ובמנחה בשביל הזקנים שלא יגיעו לשדה אלא עד אותה השעה. **ובית נמר.** שם מקום. וענין **על החבל.** הוא על קו מישור מתחלת השדה עד סופה. **מכל אומן**

**אבעיות.** משום לקט הן*). לכל זמן שאין בעה"ב בשדה אין העייס רשאין ליכנס ליטול הלקט בשביל עמלי השדה לכך נראין הוא להראות ג' פעמים בתוך שדהו כדי שיכנסו עייס ויטלו הלקט והולכין ובאין העייס כמה פעמים זה אחר זה ומה שמשיירין הלו מולאין הלו לפי מיירי לענין פאה קאה דבפעם ג' אדם מניח פאה בסוף שדהו ומיד העייס נוטלין הכל. הרמ"ש ז"ל.

וכתב עליו הר"ש שירילי"ו ז"ל ואיני רואה כאן קושיא שיש לאדם הרבה שדות במקומות תלוקות ואינו קוצר אומן כאחת ונראין לעמוד על פועליו וקאמר מתני' שיניח הפאה בעת כוללת לכל העייס ויקצרו בעתים מיוחדים שאמרו חכמים מהם בשאר ומהם בחנות ומהם במנחה (ועכשיו דמתני' שאין לעייס רשות ללקוט הפאה אלא בג' בעה"ב שם לו שלוחו ונראין להן שאם קבועה כדי שלא יפטלו מן מלאכתם ולכך תקנו שיגלה בשחר ובחנות ובמנחה) ולר' עקיבא שני זימני דוקא ואם ילמה ללקוט כולן בשחרית ולא יזכו שלא המניקות הרשות בידו אבל אין לו להוסיף כדי לתת חלק בקציר בזמן ידוע למיודעין וקרובין. ולהכי גמליאל לפחות נראין שיקצרם בשלו הג' זמנים כדי שיזכו מניקות ומנוקות וחקנים ואם רצה לחלק הקצירה בזמן אחר עוד כדי שיזכו מיודעין יבואו. כך נראה לי. ופסק הר"מ ז"ל בפרק ג' כר' עקיבא עד כאן לשונו ז"ל: **של בית נמר כו'.** שם מקום כלכתיב ואת בית נמרה כ"כ הר"ש והרמ"ש ז"ל וכתב על פי' זה הר"ש שירילי"ו ז"ל ואינו כן דהשיא מארץ סימון ועוג היא ולא נתקדשה בקדושת הארץ ועוד הו"ל למיתני בני בית נמר או מבני בית נמר כדתנן מבני הר צבועים אלא שם מקומה בא"י הן כדתנן בשקלים ויומא בית מבטיחם ובית גרמו. ע"כ. ובירושלמי אמרי' אע"ג מזכירין חותן לשבח אבל מזכירין חותן לגנאי שלא היו נותנין אלא ג' ממאה ואין תנן אין פותחין לפחה משמש. ובערוך פי' של בית נמר שם בית ויהו מלקטים על החבל ל"ט חבלים להם וחבל ג' לעייס ועל דבר זה מזכירין חותן לגנאי שהיו פותחין מס' ומזכירין חותן לשבח שהיו נותנין מכל חומן וחומן ע"כ: **ו עובד כוכבים שקצר וכו'.** פי' וכילה ולא

*) [הגה"ה נ"א בלשון הרא"ש ג' אבעיות פי' בא' מאלו הזמנים יניח הפאה לפי שאז מקובצים העניים בשדות. ופירשתי בא' מג' הזמנים משום דהוה קשה לי לפרושי בכל ג' הזמנים משום דבפעם א' אדם מניח פאה בסוף שדהו ומיד העניים נוטלין הכל. ולהך פי' קשה לפרש פלוגתא דר"ג ור"ע].



לגיחס. מלגא נשמר בשדה רק מעט מפוזר הנה והנה. כך נ"ל: **כד.** מג' זמנים הנ"ל. ונ"ל דס"ל דרשאי להוסיף על זמני חילוק הפאה אף שעי"ז יפסידו הג' כתות האחרונות שלא יהיו שם בעת שיחלק הפאה: **כה.** דס"ל דרשאי להפחית מג' זמנים הנ"ל. אף שיפסידו כח ג' או ד' הכל ונקי"ל דאין בעה"ב רשאי לפחות או להוסיף על ג' זמנים הנ"ל. ולא יחלקו הפיאה רק בחומן ג' הזמנים (רמב"ס): **כו.** שם משפחה: **כז.** רבותינו פי' דר"ל שקוצרין חבל וקולרין כמדתה. ומניחין בסופה פיאה. ולפעל"ע דר"ל שמחלקין השדה ג' חלקים סוין. מקוצרין חבל לרוחב השדה. שקולרין כדי חבל ג' בשחרית וג' בחנות וג' במנחה. רק שבכל ג' מג' חלקים הנ"ל מניחין פאה מכל ערוגה וערוגה וכדמסיק. רק שאין מניחים

**משנה ראשונה**

**אמרו כו'.** חפשר דר"ג ור"ע לא פליגי אלא שלא יפחתו מזהרה בעה"ב שלא יפחות זמן אחד מלבד לשדהו שיוכלו העניים ליטול. ושלא יוסיפו מזהרה לעניים שלא יבאו בזמן אחר תוך מחלו השלשה שלא יחלקו בעה"ב רשות בזמים: **מכל אומן ואומן.** פי' הר"ב

שדהו ואחר כך נתגייר פטור: **שאין השכחה אלא בשעת עמור**. ובשעת עמור מיהא גר היה וחייב בכל המצות, ורבנן סברי הואיל ואיכא שכחה בעומר ואיכא שכחה בקמה כדכתיב (שם) ושכחת עומר בשדה, לרבות שכחת קמה, את שישנו בשכחת קמה ישנו בשכחת עומר, והאי נכרי שקצר שלא היה בשכחת קמה דאותה שעה נכרי היה, אף על פי שעכשיו נתגייר אינו בשכחת עומר. ואין הלכה כר' יהודה: ז **קמה ופדה עומרים פטורה**. דמקרא דממעטינן קציר נכרי ממעטינן נמי קציר הקדש דלאו קצירך הוא. °ולענין שכחה פליגי רבי יהודה ורבנן בהקדיש קמה ופדה עומרים כי היכי

**אֶת שָׂדֵהוּ וְאַחַר כָּךְ נִתְגַּיֵּר, פָּטוּר מִן הַלֶּקֶט וּמִן הַשִּׁכְחָה וּמִן הַפֵּאָה[כט]. רַבִּי יְהוּדָה מְחַיֵּב בְּשִׁכְחָה, שֶׁאֵין הַשִּׁכְחָה אֶלָּא בִּשְׁעַת הָעִמּוּר[ל]: ז הִקְדִּישׁ קָמָה וּפָדָה קָמָה[לא], חַיָּב. עֳמָרִין וּפָדָה עֳמָרִין, חַיָּב[לב]. קָמָה וּפָדָה**

ושכחת עומר מכאן אמרו עובד כוכבים וכו' לשון קארה כתב ומה שחסר ברישא גילה בסיפא וכן בהפך. וכ"כ הר"ש בשם תורת כהנים פרשת קדושים ובקארכס פרט לשקצרוהו עובדי כוכבים וכו' מכאן אמרו עובד כוכבים וכו' ובספרי בסוף פרשה כי תצא כי תקצור וגו' פרט לשקצרוהו עובדי כוכבים וכו' מכאן אמרו עובד כוכבים וכו': **מן הלקט ומן השכחה וכו'**. תנא נקטינהו כהווה ורגיל להיות שכן בתחלת הקצירה אפשר ושכיח להיות נושר. אבל שכחת עומר א"נ שכחת קמה אינו רגיל שישכח בתחלת הקצירה. והדר תנא פאה שמקומה בסוף השדה כדתנן פרק קמא משנה ג'. אבל בקראי כתיב בפרשת קדושים לא תכלה פאת שדך ולקט קצירך לא תלקט ובפרשת כי

תלא דין שכחה דנקטינהו כסדר אזהרתן להזהיר בעל השדה שלא יקצור כל שדהו וכשקצר השדה לא ילקט הנושר שכן דרך ללקט אחר הקצירה וכן אם שכח עומר או קמה דלא שכיח כולי האי שלא ישוב לקחתו: ז **עומרין ופדה עומרין חייב**. בשכחה. לשון הרמב"ס: קמה ופדה עומרין. לשון הר"ב ולענין שכחה פליגי וכו' ולשונו מועתק מפירוש הר"ש ומשמע דבבא זו בענין אחר דלאו שכחה נמי איירי ולשון הרמב"ס לא יתחייב בהם ואפי'

## פירוש המשניות להרמב"ם

**ואומן**. ר"ל מכל שורה ושורה שכן היו קוצרים שורה אצל שורה וכל שורה נקראת אומן ואין הלכה כר"ג ולא כר"ע אלא בג' שעות אלו בלבד תנתן הפאה כדי שיהיו שעות ידועות להתקבץ בהם העניים. ו **שכחה**. הוא מה שאמר הכתוב (דברים כד) ושכחת עומר בשדה וזה יהיה כשמוליכין העומרים ממקום למקום כמו שיתבאר ודעת החכמים שכל זרע שלא נתחייב בחיובי קמה והם לקט ופאה לא יתחייב ג"כ בחובת העומר והיא השכחה ואין הלכה כר' יהודה. ז **כשיקדיש קמה ופדה קמה** נתחייב בפאה ובלקט. וכשיקדיש עומרים ופדה עומרים חייב בשכחה. ואם **הקדיש קמה**. וקצר הגזבר ועשאם **עומרים ואחר כן פדאם**. לא יתחייב בהם ואפילו בשכחה וזה דעת החכמים כפי מה שהקדמנו מן העקרים שיש

## מלאכת שלמה

עימר עד אחר שנתגייר פטור: ז **הקדיש קמה וכו'**. כתב הה' הר"ר יוסף אשכנזי ז"ל שמצא בכל הספרים קמה ופדה עומרים פטור ל' זכר כדרישא דקתני חייב אע"ג דבסיפא דסיפא קתני שבשעת חובתה היתה פטורה לשון נקבה. ופי' הר"ש שירילי"ו ז"ל הקדיש קמה כשהיא קמה. ופדה קמה. ופדאה כשהיא קמה. חייב. ואינו פטור מטעם הקדש דכי בא לקוצרה כבר פדאה וחייב בשלשתן: **עמרים ופדה עמרים חייב**. בשכחה דכשהקדישה כבר היו עומרים וחל עליהם חיוב שכחה וכיון דחל בהו תו לא פקע מנייהו חיובייהו: **קמה ופדה עמרים**. כשהקדישה היתה קמה וקצר ועמר בעודה קדושה ופדאה אח"כ הלכך לא פאה ולא שכחה חלו [דהואיל] וכבר נקצרה ונעשית עמרים לא חל עליהם שום מצוה דכי קצר דהוי זמן חיובא הקדש הוה וכתיב

---

## י כ י ן תפארת ישראל י כ י ן

שהוא מועט. ואינו קבוע חלקוהו על החבל. שלא ילקטוהו רק בזמן שג' כתות האלשות שם: **כט.** אף שעדיין מונחים שם: **ל.** בשעה שמפנה עמרים להגדיש ושכח. אז גר הוא. ולחכמים מדאינו בשכחת קמה. אינו בשכחת עומר. דהוקשו אהדדי: **לא.** בעודה קמה: **לב.** בשכחה:

## משנה ראשונה

ומזכירין אותן לשבח. עי' בתוי"ט. ול"נ שאינו דומה נותן מאה פרוטות לעניים מאה פעמים לנותן פעם אחד. שמאה פעמים נחשבין למאה מצות. וה"נ כל פעם קיימו המצוה: ו **פטור מן הלקט ומן השכחה**. פי' הר"ב דס"ל הואיל ואינו בשכחת קמה אינו בשכחת עומר. וא"ת ונימא איפכא הואיל וישנו בשכחת עומר ישנו בשכחת קמה. וי"ל דהא כתיב כי תקצור ושכחת דמשמע דשכחה תלוי בשעת הקציר ואותה שעה עובד כוכבים הוי. ועוד דאין סברא דבשעת השכחה לא חל עליו החיוב ותו לא חייל למפרע: **שאין השכחה אלא בשעת העמור**. הלשון קשה דהא ר"י מודה דאיכא שכחה בקמה כדלקמן פ"ו מ"י בתוי"ט. ונראה דר"י אתי למימר דהיקש זה שדרשו חכמים למילף שכחת עומר משכחת קמה לא ס"ל דאיהו ס"ל דלא שייך היקשא אלא כששניהם מפורשים בקרא והכא שכחת עומר מפורש לא ילפינן לה משכחת קמה שאינו מפורש אלא מריבויא אתי והיינו דאמר שאין השכחה אלא כו' כלומר בענין זה של גר אין בו אלא שכחת עומר לחוד ולא אמרי' כל שאינו בשכחת קמה כו' וכה"ג כתב תוי"ט בסוף נזיר בשם רא"ס ובכללי התלמוד כתב בשם תחלת חכמה דר' יהודה סבר אין אדם דן היקש מעצמו אא"כ קבלה מרבו וכן כל י"ג מדות חוץ מק"ו כמו שפירש"י בפרק לולב הגזול דף ל"א. ומיהו נראה עיקר דהא דא"ר יהודה אין שכחה אלא בשעת עמור אתי לפלוגי ומחייב נמי בשכחת קמה וה"ק דמצות שכחה אינה אלא בשעת העמור כשמאסף תבואתו להוליכה לבית על אותה השעה הזהיר הכתוב לא תשוב לקחתו בין מה ששכח בקמה ובין ששכח בעומר לא יקחנו עוד והלכך גר חייב בתרוייהו דבשעת לקיחה ישראל הוא וחכמים נמי מודו שהחיוב אינו אלא באותה שעה אלא דסברי שהחיוב של אותה שעה הוא על השכחה שנתחייב בה בשעת הקציר ומה שלא נתחייב אז ע"ז לא נאמר לא תשוב לקחתו וכ"נ מדברי הרמב"ס בחבורו פ"ב ממ"ע שהעתיק דברי ת"ק וכתב שפטור מן הלקט ומן השכחה ומן הפאה אע"פ שאין שכחה אלא בשעת עמור ע"כ: ז **ופדה קמה חייב**. בין בפאה בין בלקט ובשכחה שכולם שעת חיוב שלהם ביד הדיוט. וכן עומרין ופדה עומרין חייב בכולם. אלא שבזה יש חילוק שקצר קודם שהקדיש וכבר נתחייב בלקט ופאה בשעת הקציר ואלו לא היו בכלל הקדש שאינם שלו ופשיטא שחייב בהם אבל בשכחה איצטריך לאשמועינן דחייב בעומרים אלו אע"פ שכבר היו הקדש אם כשפדאן חזר ושכח עומר אחד בשעת העמור חייב ליתנו לעניים וזהו שכתב הרמב"ס בפי' עומרין ופדה עומרין חייב בשכחה והקדיש קמה

## ציונים

ז הקדיש קמה. שם הל"ח:

## שינויי נוסחאות

ו שאין השכחה בד"ס שאין שכחה.

## תוספות חדשים

ז [תוי"ט ד"ה] **עומרין כו' בשכחה**. וה"ה בפאה כשלא הפריש במחובר אלא דנקט כדינא ולא מצינן לפרושי בלקט דהא הוי של עניים וא"י להקדישו ומיהו סיפא קמה ופדה עומרין מתוקמא בכל גוונא דפטיר' מכולהו (פר"ח).

## תוס' רעק"א

פ"ד ז [אות מ] בהרע"ב ד"ה **קמה ופדה עומרים. ולענין שכחה פליגי.** קשה לי דנראה דר"י מודה בפדה עומרים כיון דבשעת העמור היה דהקדש וכדדייק לישנא דר"י לעיל שאין השכחה אלא בשעת העמור וכמ"ש הרע"ב שם ובשעת עמור מיהא גר היה משמע דבנתגייר אחר העמור פטור. ואדרבה מדנקט המתני' ופדה עומרים ולא נקט ופדה הקציר היינו דנקט מה שהוא לכ"ע. והרמב"ם בפי' המשנה כתב ואם הקדיש קמה וקצר הגזבר ועשאן עומרים ואח"כ פדאן לא יתחייב אפלו בשכחה וזה דעת החכמים עכ"ל ותמוה אמאי דקדק ועשאן עומרים ואח"כ פדאן הא גם בפדה קודם שעשה העומרים פטור לרבנן כיון דבשעת הקצירה היה דהקדש ולא היה בו דין שכחת קמה. והרמב"ם בחיבורו כתב באמת קצר הגזבר ואח"כ פדאה פטורה ומתני' דנקט ופדה עומרים צ"ל דנקט מה דהוא לכ"ע וכנ"ל וצ"ע.

## אור גדול

ז בתורע"ק [אות מ] ד"ה **קשה לי כו'**. לפענ"ד לק"מ דברישא עומרים ופדה עומרים חייב היינו בשכחה כמ"ש הרמב"ם הביאו התוי"ט וע"כ בשכחה דלאחר הפדייה דאל"כ איך שייך חייב הא כבר שכחו ואף בלא פדה הוי של עניים דלא היה יכול להקדישו כמבואר פ"ז מ"ח וכיון דע"כ מיירי בהכי שפיר כתבו הרע"ב והרמב"ם ודו"ק:

## תוספות אנשי שם

אומן ואומן היה בה כדי לקיטה לכל הכתות שהמניקות היו משכימות ולוקטות מאומן א' או ב' וכן התינוקות אח"כ ואחריהן הנמושות מפני שהיה צריך זמן רב לקצירה כסדר זה ובהכי היה מגיע חלק לכל הכתות בין מלקט בין מפאה (רמ"ז): ו תוי"ט ד"ה **מן הלקט כו' שישכח בתחלת הקצירה**. אבל באמצע הקצירה שכיח ומש"ה נקטיניה קודם הפאה דמסתמא בסוף. וזה יכון לטעמא דרבנן דכל שאינו בשכחת קמה כו' (רמ"ז): במשנה **בשעת העמור**. ע"ל במ"ז.

נשכחה וזה לעת החכמים כפי מה שהקדמנו ע"כ: [**פטורה**. ובריטב"א מני לטון זכר והרמב"ם פרק ג' מהלכות מתנות עניים העתיק לריטב"א בלטון (זכר) [ל"ל נקבה] ולעניין פאה ותמיהני דבפ"ד לעניין לקט ובפ"ה לעניין שכחה השמיטה]: ח **עד שלא באו** וכו'. פי' הר"ב היינו מרוח וכו'. וכן כתב הר"ם ונקטו חיוב מעשרות בתבואה דבה ליירינן בפרקין. אבל למאי דתנינן בתמניתין פירותיו יותר מדויק מה שכתב הרמב"ם עונת המעשרות היא שעה שיתחייב דפליגי בגכרי שקלר שדהו ומחר כך נתגייר: ח **עד שלא באו לעונת המעשרות**. היינו מירוח כשהוא משום פני הכרי ברחת אם נחותה שעה היו ביד הגזבר פטוריים. ואם לאו, אין ההקדש פוטרין: וגמרן הגזבר. שנגמרו בעודן ביד

**עָמְרִין, פְּטוּרָה״ג, שֶׁבִּשְׁעַת חוֹבָתָהּ הָיְתָה פְּטוּרָה: ח כֵּיוֹצֵא בוֹ, הַמַּקְדִּישׁ פֵּרוֹתָיו עַד שֶׁלֹּא בָאוּ לְעוֹנַת הַמַּעֲשְׂרוֹת״ד וּפְדָאָן, חַיָּבִין. מִשֶּׁבָּאוּ לְעוֹנַת הַמַּעֲשְׂרוֹת וּפְדָאָן, חַיָּבִין. הִקְדִּישָׁן עַד שֶׁלֹּא נִגְמְרוּ וְגָמְרָן הַגִּזְבָּר וְאַחַר כָּךְ פְּדָאָן, פְּטוּרִים. °שֶׁבִּשְׁעַת חוֹבָתָן**

במעשרות וזמנה משתנה כפי שינוי הזרעים. ועוד מבאר לותו בתוכת מעשרות. וכ"כ הר"ם והר"ב בפירוש משנה זו עשמה שהיא שנויה עוד במשנה ד' פ"ג לחלה. ופירוש מרוח בסוף פ"ק:

## פירוש המשניות להרמב"ם

(אצלינו) [אצלם]. ח **עונת המעשרות**. היא שעה שיתחייב במעשרות וזמנם משתנה כפי שינוי הזרעים ועוד אבאר אותו במסכת

## מלאכת שלמה

קניך למעט הקדש עכ"ל ז"ל: ח **משבאו לעונת המעשרות ופדאן חייבים** כ"ל גם בפנה זו. ופי' הרש"ם ז"ל עונת המעשרות. בפ"ק דמעשרות מפורשת עונת הפירות והירקות: ופדלן מייבין. ופדלן ג"כ עד שלא נתו כיון שפדלן קודם זמן חיובן כי אתי זמן חיובן בתר הכי לא מקרי תבואה הקדש. ומשבאו לעונת המעשרות. שהקדישן אתר שבאו ופדלן נמי מייבין כדפי' דכי הקדישן כבר חל עלייהו חיובא ותו לא קשא: וגמרן הגזבר פטור. דתבואת הקדש פטורה: עד שלא נגמרו. בירושלמי מפרש שלא הניחו שלים: וללא דהך מתני' לתין הקדש פוטר אלא כי נגמרה המלאכה שבו תלויה המלוה ברשות ההקדש כגון פאה בקלירה דכתיב קניך ולא של הקדש. ותרומה ומעשרות בגורן דכתיב דגך והרמין דיגוך ופי' רש"י ז"ל לשון קנוך כרי. ולא דיגון הקדש. או בגדול שלים גבי שאר פירות דכתיב תבואת זרעך ולא של הקדש אבל אי מקמי דלקדיש הויא להו טבל דנגמרה מלאכתן לא מני הקדש תו להפקיע תרומות ומעשרות מיניה ואפילו לא פדלן. והא דנקט במתני' משבאו לעונת המעשרות ופדלן הס"ע אפילו לא פדלן דפדלן דפוסה מיד הגזבר מייב במעשרות והא דתני פדלן היינו לאשכוחי לאותן המעשרות שיתר מאילה ובלאו פדיון לא מנית אמרת דהא מעילה אית בהו ור"ע תנא סיפא אגב ריפא וסיפא דמתני' דקתני שבשעת מוכתן היו פטורין דוקא היא עכ"ל ז"ל. ובירושלמי פריך למה נשנית משנה זו פעמים ג' הנה וג' בפ"ג דמס' חלה ומשני דשני זמנים לענין חיוב המעשר דקודם שיגיעו הפירות שלים בשולן מותר לאכול מהן בלי תרומה ומעשר. ומשהגיעו שלים שרי לאכול ערמי בלי מעשר עד שתגמר מלאכתן דהיינו מירוח. ופי' הס' הר"ר מלעזר מזכרי ז"ל ומכח משנה יתירה נפרש עונת המעשרות של משנה ג' עונה שהל חיוב המעשרות דהיינו הבאת שלים. ועונת המעשרות של משנה המאחרת עת שנאסר בתלילת ערלי. ומסתברא דמתני' דשאה שהיא לראשונה מייבי בעונת חיוב המעשרות בהבאת שלים דשעת מירוח לא מקרי שעת חובתן להא קודם לכן חייבין ואסורין בתלילת קבט. אבל כיון לחזר ושנאה בסמ' חלה ע"כ י"ל דבא ללמדנו דגם שעת המירוח מיקרי עונת המעשר ומירוח הגזבר פוטרן. ומתני' דהכא לפרישנא לה בהבאת שלים וקתני הקדישן קודם הבאת שלים והגיעו שלים ביד הגזבר ופדלן פטורין כר"ע סתם לן רבי דס"ל לר' עקיבא לפילו הגיעו בקרקע עד שגדלו השני שלישים בידו ומרח הפירות פטורין. ולדברי הכל מתוקם נמי פטורין כגון בקוצר מיד אתר שפדלן מן ההקדש קודם שיגדלו ברשותו ע"כ. ולכל הפי' קשה קשת לע"ד אמאי בסיפא בין כאן בין בפ"ג דחלה נקט לשון אתר דקתני הקדישן עד שלא נגמרו וכו' ולא קתני הקדישן עד שלא נהו לעונת המעשרות והגיעו לעונת המעשרות ביד הגזבר ואח"כ פדלן פטורין כלשון

---



**לג.** מפאה משום דבשעת הקציר של הקדש היה ולא קניין ביה קניך. ובשכחה פליגי תכמים ור"י (א) כמ"ו בגר: **לד.** כפ"ק דמעשרות מ"ב:

פ"ד (א) כ"כ הר"ב וכ' עלה רבינו הגאון מהו' עקיבא איגר"ש (נפות מ'). וז"ל. לפע"ד הכא גם לר"י פטור מדכתר נתעמרו בפטור דלא מתחיל חיוב שכחת עומר כו'. ול"ע. עכלה"ט. **אמר** הגנם מלן יהיב לן מתמרים שביריהו להבין ד"ק. ללא ידענא מנ"ל לרבינו הא. ולדרכה יש לנו הוכחות גדולות. להתחלת חיוב שכחת עומר. אינו בשעה שמוגד העמרים. דאם שכח לאגוד עומר ג'. אינו שכחה. רק אם שכח לפנותו לגדיש אז הוה שכחה. ולקלמן פ"ה מ"ת. ובדכתב הר"מ שם. והר"ם שם בד"ה אין לו שכחה וכו'. להלית. וכן מוכח מלישנא דמתני' גופא שם. למלייך התם. אם כן מדרבה. מדלא נקט מתני' דהכא ופדלן גדיש. ס"מ דקודם התחלת חיוב שכחת עמיר מייבי. ומה דנקטה משנה ו'. וה"נ בירושלמי. "בשעת העימור" פשוט לפע"ד. דר"ל בשעה שנתנן לגדיש. ולקלמן פ"ה מ"ת. כל המעמר למקום וכו' [ועימר ומעמר הן מבניין פיעל. שמשמש ג"כ בל' הולאה. ועסק הוא לפניו. כמו ויסקלהו (שמיה ה')] שפירושו ענטשטייניגען ושכיח (תהלים ק"ג) ענטוויסלענלן. ושנו המזבח (במדבר ד') ענטשטעלן. כולם ל' הסרה ולפנות. וכ"כ מעמר. ר"ל לפנות מלגה קתני מתני' ופדלן קניך. לפע"ל דהיינו עמרים היינו קניך. רק דשם עמיר דייק טפי במונח עליון בשדה. כרפ"ו כל עומרי השדה וכו'. משמ"כ קניך. משמע שנקנרו השבלים. כל זמן שלא נדושו. נקרלו קניך. מע"פ שהם כבר בגדיש. ולפ"ז נקטה מתני' רבותא. ופדה עומרין פטורה לא מייבי אלא בשלא נקט בשכחה ולקט בשעת חובתן הוא שעת הקניך אבל בשכחה לא שייך למימר שבשעת חובתה היתה פטורה להא שכחת עומרים היתה בשעת הקניך אלא דפטור מכח סברת מ"ק לעיל כל שאינו בשכחת קמה כו' וז"ש הרמב"ם לא יתחייב לפילו בשכחה וזה לעת תכמים לעיל וכו'. ח **הקדישן עד שלא נגמרו וגמרן הגזבר**. הא דשני מלישנא דריטב"א דהא ס"ל למתני' הקדישן עד שלא נהו לעונת המעשרות ומ"ש פדלן פטורין. היינו משום דגמרן למעשרות ועונת המעשרות שני שניים הם. לעונת המעשרות היינו אחל עליהן חיוב מעשר מעשרון קטן. וגמרן היינו שנגמרו כל צרכן וכן מבואר פ"ק למעשרות דבתחלת חיובן והיינו עונת

**ציונים**

ח **כיוצא בו**. תלה פ"ג ה"ד מיי' שם. **הקדישן עד שלא נגמרו**. שם פ"ג הל"ה:

**שינויי נוסחאות**

ח **משבאו כו' ופדאן חייבין** בד"ב ובד"ג ובד"ו ג' פטורין. ובתלה שם ג' בהפך וכ"ה גם בד"ו ע"ת והיא ג' מוטעת בל"ם.

**תוספות חדשים**

ח [תוי"ט ד"ה] **עד שלא באו כו' עכ"ל**. ובירושל' מקשה למה תנן תרי זימני ומשני לכאן מירי בהגיע שלש ביד הקדש פטור ושם מירי להמירות היה ביד הקדש ג"כ פטורים ותמיהני ללא הניחו הר"ם ועוד נשנית לעיל ספ"ק אבל שם שנה רק דרך אגב וכמ"ש התוי"ט בריש ברכו' בשם [במשנה] תוס' (שם). **משבאו כו' ופדאן חייבין**. נ"ל דה"ה לא פדלן לתיו מקדיש דבר שהיו שלו כלתנן פרק ז' מ"ח בעולות ע"ש ונקט פדלן משום ריעא ושמע

**תום' רעק"א**

ח [אות מא] **שבשעת**

**נימוקי הגרי"ב**

ח תוי"ט ד"ה **עד**. **וכ"כ הר"ש והר"ב כו'**. נ"ב בירושלמי פריך ולמה תניתנא תרי זימני ר' פדא אתא למירות ואתא לשנויי כו' לכן מפרשים הר"ש והר"ב כאן למירות ובתלה לשנויי (הרמ"ב).

**תוספות אנשי שם**

ז תוי"ט ד"ה **פטורה כו' לי' זכר**. משום דבריסא מיירי אתלה על עוד שהיה בידו אבל התבואה אפשר שתפטר עוד אם יקדישנה עתה כמו שהיא. משא"כ בקמה ופלה עמרים דהתבואה עלמה פטורה דממה שנפטרה כבר ע"י ההקדש א"א לה לבא עוד לידי חיוב (הוריע). אבל לא ידעתי מה יענה לקו' במ"ש דתני בריסא נמי מיירי בלי רגיס דקאי אפירות ולא אתלה. וע' בתוי"ט ותפא"י בשועז אות ג' ולכאורה היה נ"ל שגם מהג' דעק"א לא נאמר חיוב השכחה בשעה שתפטר עוד אם יקדישנה אתם שא"כ גדיש. אבל ס"ל לתוספתא מביא אתם לידי חיוב שכחה שא"כ

גדיש והוי כמו מרוח בתבואה ואם היה אז ביד ההקדש פטור כמו שפוטר מרוח ההקדש. וכן נראין דברי הרש"ם שהביא בס' מ"ש שכ' בשומרים ופלה עומרים דשהקדישה כבר היו עומרים ואל עליהם חיוב שכחה כו' דאל"כ הוי לין ביד ההקדש לא נאו עדיין לידי חיוב שכחה. וע"ע: ח תוי"ט ד"ה **עד שלא באו כו' יותר מדויק מ"ש הרמב"ם כו'**. לא ידעתי מאי